

Zorgverleners over palliatieve zorg: Tabellenboek van een peiling onder het Nivel Panel Verpleging & Verzorging

Peiling 2020

NIVEL
Kennis voor betere zorg

Zorgverleners over palliatieve zorg: Tabellenboek van een peiling onder het Nivel Panel Verpleging & Verzorging

Peiling 2020

Chantal Joren
Anke de Veer

December 2020

030 272 97 00
nivel@nivel.nl
www.nivel.nl

© 2020 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoud

Voorwoord	4
Achtergrondtabellen	5
Geboden palliatieve zorg	7
Ervaren kwaliteit van zorg	11
Ervaringen met het Kwaliteitskader palliatieve zorg	13
Herkennen van een behoefte aan palliatieve zorg	15
Versterken van eigen regie van cliënten en naasten	17
Voorwaarden voor goede palliatieve zorg	20
Ervaren competenties	22

Voorwoord

Deze rapportage bevat de volledige tabellen horend bij de factsheets:

Veer, A. de, Joren C, Groot K. de, Francke A. Grote behoefte aan scholing in palliatieve zorg. Utrecht: Nivel, 2020.

Joren C, Veer A. de, Groot K. de, Francke A. Zorgverleners vinden palliatieve zorg goed, maar er zijn nog verbetermogelijkheden. Utrecht: Nivel, 2020.

Joren C, Veer A. de, Groot K. de, Francke A. Kwaliteitskader palliatieve zorg goede leidraad voor zorgverleners. Utrecht: Nivel, 2020.

De factsheets zijn te vinden op www.nivel.nl/publicaties

Het onderzoek

De tabellen zijn gebaseerd op een online vragenlijstonderzoek gehouden onder 2552 verpleegkundigen, verzorgenden, begeleiders en praktijkondersteuners werkzaam in de directe zorg (verder meestal aangeduid als 'zorgverleners') (respons 38%). Zij zijn deelnemer van het Nivel Panel Verpleging & Verzorging. Zij werken in ziekenhuizen, de GGZ, de zorg voor mensen met een beperking, de wijkverpleging, huisartsenzorg en de intramurale ouderenzorg. Daarnaast is een open link verspreid met de vragenlijst welke is ingevuld door 146 zorgverleners. De volledige vragenlijst is op te vragen bij de auteurs.

Meer informatie over het Nivel Panel Verpleging & Verzorging is te vinden op www.nivel.nl/panelenv

Achtergrondtabellen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de achtergrondkenmerken van de deelnemers van zowel het Nivel Panel Verpleging & Verzorging als de respondenten van de open link.

Respondenten

Een voor gestructureerde online vragenlijst is ingevuld door deelnemers van het Nivel Panel Verpleging & Verzorging. Dit panel bestaat uit zorgverleners werkzaam in de directe zorgverlening aan cliënten, te weten:

- verpleegkundigen in ziekenhuizen (ZKH);
- verpleegkundigen in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ);
- verpleegkundigen en agogisch opgeleide begeleiders in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking (VGZ, gehandicaptenzorg);
- verpleegkundigen en verzorgenden in de wijkverpleging (WV);
- verpleegkundigen en verzorgenden in de intramurale ouderenzorg (IO);
- praktijkondersteuners in de huisartsenzorg (HA).

De vragenlijst is via e-mail in juli 2020 verzonden naar 2552 deelnemers van het Nivel Panel Verpleging & Verzorging. Na een herinnering na één en na drie weken hebben 966 deelnemers de vragenlijst ingevuld (respons van 37,9%).

De vragenlijst is bedoeld voor zorgverleners die gedurende de afgelopen twee jaar betrokken waren bij cliënten die palliatieve zorg nodig hadden. Tabel 1.1 laat zien dat dit voor 62,1% gold.

Tabel 1.1 Vraag 1: Bent u de afgelopen 2 jaar betrokken geweest bij de zorg voor een cliënt die overleden is na een ziekbed als gevolg van een levensbedreigende aandoening of algehele kwetsbaarheid, uitgesplitst naar werkomgeving? (aantallen en percentages)

Werkomgeving	n	Ja	Nee
Ziekenhuis (ZKH)	166	91 (54,8%)	75 (45,2%)
Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	81	17 (21,0%)	64 (79,0%)
Gehandicaptenzorg (VGZ)	122	31 (25,4%)	91 (74,6%)
Wijkverpleging (WV)	281	257 (91,5%)	24 (8,5%)
Intramurale ouderenzorg (IO)	160	145 (90,6%)	15 (8,5%)
Huisartsenzorg (HA)	156	59 (37,8%)	97 (62,2%)
Totaal ¹	966	600 (62,1%)	366 (37,9%)

Daarnaast vulden 146 mensen via een open link de vragenlijst in (tabel 1.2).

Tabel 1.2 Aantal ingevulde vragenlijsten door deelnemers van het Panel Verpleging & Verzorging en door de open link, uitgesplitst naar werkomgeving (aantallen, percentages)

Werkomgeving	Panel	Open link	Totaal	Totaal
	n	n	n	%
Ziekenhuis (ZKH)	91	15	106	14,2
Gehandicaptenzorg (VGZ)	31	6	37	5,0
Wijkverpleging (WV)	257	56	313	42,0
Intramurale ouderenzorg (IO)	145	45	190	25,5
Huisartsenzorg (HA)	59	6	65	8,7
Overig ¹	17	18	35	4,7
Totaal	600	146	746	100

¹Overig bestaat uit 17 deelnemers van het Panel Verpleging & Verzorging werkzaam in de GGZ, 1 respondent uit de GGZ via de open link, en 17 respondenten via de open link met werkomgeving missing.

Tabel 1.3 Respondenten naar functie, uitgesplitst naar werkomgeving (aantallen, percentages)

Functie	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Totaal	%
Verpleegkundige	106	18	227	85	-	25	461	61,8
Verzorgende	-	-	84	103	-	1	188	25,2
Agogisch opgeleide begeleider	-	19	-	-	-	-	19	2,6
Praktijkondersteuner (POH) ¹	-	-	-	-	65	-	65	8,7
Onbekend	-	-	2	-	-	9	13	1,7
Totaal	106	37	311	188	65	35	746	100

¹De meeste POH's hebben een verpleegkundige of verzorgende vooropleiding (n=49, 75,4%). De overige hebben dit niet (n=12, 18,5%) of is dit onbekend (n=4, 6,2%)

Tabel 1.4 Geslacht, leeftijd en omvang van de aanstelling van de respondenten (percentages)

Achtergrondkenmerk	%
Geslacht (n=738)	
Vrouw	92,3
Man	7,7
Leeftijd (n=737)	
35 jaar en jonger	14,4
36-45 jaar	12,7
46-55 jaar	32,2
56 en ouder	40,7
Omvang aanstelling in uren per week (n=655, gemiddeld 26,7, s.d.6,2)	
16 uur of minder	7,9
Meer dan 16 en minder dan 32	59,5
32 uur of meer	32,5

Geboden palliatieve zorg

Tabel 2.1 Vraag 2: Aantal cliënten in de palliatieve fase (in en periode van twee jaar, uitgesplitst naar werkomgeving (n=746, percentages)

Werkomgeving	1-5 cliënten	6-20	Meer dan 20
Ziekenhuis (ZKH)	35,9%	32,1%	32,1%
Gehandicaptenzorg (VGZ)	83,8%	10,8%	5,4%
Wijkverpleging (WV)	34,5%	49,2%	16,3%
Intramurale ouderenzorg (IO)	39,0%	39,0%	22,1%
Huisartsenzorg (HA)	56,9%	36,9%	6,2%
Overig ¹	54,3%	17,1%	28,6%
Totaal	41,2%	39,7%	19,2%

¹ Vanwege het geringe aantal respondenten in de GGZ is deze groep samengevoegd met de groep waarvan de werkomgeving onbekend is, tot de groep 'overig'.

Tabel 2.2 Vraag 3: Welke soort zorg of ondersteuning gaf u aan deze cliënten in de palliatieve fase van hun leven?, uitgesplitst naar de vier domeinen van palliatieve zorg, uitgesplitst naar werkomgeving (n=744, percentages)

Bij de meerderheid heb ik...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	ove- rig	Tot rig
Domein: fysieke dimensie							
technische zorg gegeven (bijv. katheter- of stoma verzorging, wondverzorging, toedienen medicatie)	77,1	56,8	89,5	85,7	13,9	48,6	76,6
lichamelijke verzorging gegeven (bijv. hulp bij wassen, eten, kleden)	70,5	78,4	91,7	91,5	6,2	62,9	79,2
complementaire zorg gegeven (bijv. massage, warmtetoediening)	11,4	18,9	15,7	25,4	1,5	17,1	16,5
met cliënt gesproken over de lichamelijke problemen en benodigde zorg	62,9	35,1	85,0	59,8	61,5	77,1	70,6
met de cliënt gesproken over beslissingen rond het levenseinde (bijv. niet instellen of staken van een behandeling, geen opnames in ziekenhuis meer, euthanasie, hulp bij zelfdoding)	55,2	21,6	72,5	50,3	60,0	77,1	61,0
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>98,1</i>	<i>94,6</i>	<i>100,0</i>	<i>98,9</i>	<i>76,9</i>	<i>88,6</i>	<i>96,6</i>
Domein: psychische dimensie							
aandacht gegeven aan het psychische en emotionele welbevinden van de cliënt (zoals angst, somberheid)	81,9	73,0	92,7	88,9	69,2	91,4	87,1
de cliënt ondersteund bij het omgaan met het naderende overlijden, afscheid nemen van familie e.d.	65,7	48,7	86,3	74,1	52,3	71,4	74,7
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>85,7</i>	<i>78,4</i>	<i>96,2</i>	<i>91,5</i>	<i>75,4</i>	<i>91,4</i>	<i>90,6</i>
Domein: sociale dimensie							
met de cliënt gesproken over de veranderende rollen en verantwoordelijkheden in het gezin, communicatie met familie en vrienden, financiële zorgen	31,4	16,2	48,9	23,8	35,4	51,4	37,4
de cliënt ondersteuning geboden bij het regelen van praktische zaken met betrekking tot overlijden (bijvoorbeeld rondom herdenkingsdienst, kleding die de cliënt aan wil na het overlijden)	12,4	24,3	29,7	22,2	18,5	51,4	25,1
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>33,3</i>	<i>29,7</i>	<i>55,6</i>	<i>31,2</i>	<i>40,0</i>	<i>62,9</i>	<i>44,0</i>
Domein: spirituele dimensie							
met de cliënt gesproken over zingevingvragen (zoals “wat is nu nog belangrijk voor mij in het leven?”, “waarom moet mij dit overkomen?”)	45,7	21,6	60,7	41,8	55,4	62,9	51,5
de cliënt ondersteuning geboden bij het bezig zijn met religie of levensovertuiging	33,3	27,0	39,3	45,5	20,0	42,9	37,9
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>61,0</i>	<i>29,7</i>	<i>78,0</i>	<i>57,7</i>	<i>69,2</i>	<i>80,0</i>	<i>67,3</i>
Overig	11,4	16,2	4,2	12,2	10,8	8,6	8,6
Geen zorg in de periode vóór het overlijden aan de cliënt gegeven	-	2,7	-	0,5	6,2	-	0,8

Tabel 2.3 Vraag 4: Welke soort zorg of ondersteuning gaf u aan de naasten van deze cliënten in de palliatieve fase van hun leven?, uitgesplitst naar de vier domeinen van palliatieve zorg, uitgesplitst naar werkomgeving (n=741, percentages)

Bij de meerderheid heb ik...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
Domein: fysieke dimensie							
- de naasten ondersteuning geboden bij de lichamelijke verzorging van de cliënt	33,3	18,9	81,1	43,7	9,7	48,6	54,1
- met de naasten gesproken over de lichamelijke problemen en benodigde zorg	62,9	64,9	89,1	83,2	62,9	60,0	79,1
- met de naasten gesproken over beslissingen rondom het levenseinde (bijv. niet instellen of staken van een behandeling, geen opnames in ziekenhuis meer, euthanasie, hulp bij zelfdoding)	64,8	54,1	72,4	64,7	54,8	60,0	66,4
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>84,8</i>	<i>78,4</i>	<i>95,8</i>	<i>90,5</i>	<i>77,4</i>	<i>68,6</i>	<i>89,2</i>
Domein: psychische dimensie							
- de naasten ondersteund bij het omgaan met het naderende overlijden, het afscheid nemen van cliënten e.d.	83,8	75,7	91,4	91,6	58,1	71,4	85,8
- de draagkracht, draaglast, waarden, wensen en behoeften van de mantelzorg in zijn rol als naaste besproken en ondersteuning geboden om mogelijke overbelasting te voorkomen of te verminderen.	59,1	35,1	90,7	65,8	77,4	60,0	74,5
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>94,3</i>	<i>81,1</i>	<i>97,4</i>	<i>94,2</i>	<i>82,3</i>	<i>82,9</i>	<i>93,4</i>
Domein: sociale dimensie							
- met de naaste gesproken over de veranderende rollen en verantwoordelijkheden in het gezin, communicatie met familie en vrienden, financiële zorgen	31,4	18,9	50,6	24,7	33,9	45,7	38,1
- de naasten ondersteuning geboden bij het regelen van praktische zaken met betrekking tot overlijden (bijvoorbeeld rondom herdenkingsdienst)	24,8	59,5	30,8	37,4	17,7	37,1	32,3
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>41,0</i>	<i>64,9</i>	<i>56,7</i>	<i>45,8</i>	<i>37,1</i>	<i>54,3</i>	<i>50,3</i>
Domein: spirituele dimensie							
- met de naasten gesproken over zingevingsvragen (zoals "waarom moet mij dit overkomen?", "wat kan betekenen wat ik meemaak voor mezelf?")	41,0	16,2	50,0	33,2	37,1	60,0	42,1
- de naasten ondersteuning geboden bij het bezig zijn met religie of levensovertuiging	27,6	29,7	27,6	31,1	14,5	31,4	27,7
<i>Minimaal één van bovengenoemden</i>	<i>44,8</i>	<i>29,7</i>	<i>53,2</i>	<i>44,2</i>	<i>38,7</i>	<i>60,0</i>	<i>47,6</i>
Overig	6,7	2,7	2,9	7,4	4,8	2,9	4,7
Geen zorg in de periode vóór het overlijden aan de naasten gegeven	1,9	10,8	0,3	2,1	8,1	14,3	2,8

Tabel 2.4 Vraag 5: Welke soort zorg gaf u aan cliënten en hun nabestaanden na het overlijden?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=739, percentages)

Bij de meerderheid heb ik...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
de cliënt lichamelijke verzorging gegeven (eventueel samen met nabestaanden)	50,5	59,5	35,5	56,1	1,6	37,1	41,3
met nabestaanden besproken wat ze nodig hebben om de periode van rouw en verliesverwerking goed te kunnen doorlopen	28,6	51,4	52,6	43,9	65,1	57,1	48,2
de nabestaanden ondersteuning geboden bij praktische zaken (bijvoorbeeld rondom herdenkingsdienst)	22,9	62,2	14,8	32,3	7,9	34,3	23,1
overig	21,0	2,7	15,2	12,2	11,1	8,6	13,9
geen zorg in de periode vóór het overlijden aan de naasten gegeven	22,9	13,5	25,8	22,8	23,8	22,9	23,7

Ervaren kwaliteit van zorg

Tabel 3.1 Vraag 6: Wat vindt u in het algemeen van de kwaliteit van de palliatieve zorg die uw cliënten krijgen?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=744, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- zeer goed	4,7	8,1	14,1	10,0	3,1	5,9	10,1
- goed	54,7	64,9	64,9	57,4	57,8	44,1	60,0
- voldoende	35,9	16,2	16,9	26,3	29,7	35,3	23,9
- matig	4,7	10,8	4,2	5,3	9,4	14,7	5,8
- slecht	-	-	-	1,1	-	-	0,3
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,6</i>	<i>3,7</i>	<i>3,9</i>	<i>3,7</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>	<i>3,7</i>

¹ 5 = zeer goed, 4 = goed, 3 = voldoende, 2 = matig, 1 = slecht

Tabel 3.1 Vraag 8: In hoeverre voldoet de palliatieve zorg voor uw cliënten aan de volgende kenmerken?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=732-737, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- Cliënten kunnen rekenen op passende ondersteuning bij klachten op lichamelijk, emotioneel, sociaal en geestelijk gebied							
- nooit	-	-	-	-	-	-	-
- zelden	6,7	8,1	1,6	3,7	1,6	8,8	3,6
- regelmatig	26,0	21,6	15,9	18,2	43,6	26,5	21,0
- vaak	59,6	35,1	49,4	47,1	45,2	38,2	48,6
- altijd	7,7	35,1	33,1	31,0	9,7	26,5	26,8
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,7</i>	<i>4,0</i>	<i>4,1</i>	<i>4,1</i>	<i>3,6</i>	<i>3,8</i>	<i>4,0</i>
- Cliënten worden zo lang mogelijk betrokken bij belangrijke beslissingen betreft de zorg							
- nooit	-	2,7	-	1,1	-	-	0,4
- zelden	3,8	8,1	0,7	4,3	1,6	2,9	2,6
- regelmatig	22,9	29,7	5,8	14,4	21,0	17,7	13,5
- vaak	52,4	37,8	36,6	36,7	37,1	44,1	39,3
- altijd	21,0	21,6	57,0	43,6	40,3	35,3	44,2
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,9</i>	<i>3,7</i>	<i>4,5</i>	<i>4,2</i>	<i>4,2</i>	<i>4,1</i>	<i>4,2</i>
- Cliënten sterven op hun plek van voorkeur met voor hen passende zorg							
- nooit	3,8	-	-	0,5	-	-	0,7
- zelden	15,2	2,7	0,3	10,6	6,5	8,8	6,1
- regelmatig	50,5	16,2	18,5	19,7	41,9	47,1	26,6
- vaak	27,6	48,7	63,0	50,5	46,8	32,4	51,2
- altijd	2,9	32,4	18,2	18,6	4,8	11,8	15,4
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,1</i>	<i>4,1</i>	<i>4,0</i>	<i>3,8</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>	<i>3,7</i>

- tabel 3.1 gaat verder op de volgende pagina -

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
Alle voor de cliënt belangrijke zorgverleners kennen de waarden, wensen en behoeften van de cliënt							
- nooit	-	-	-	0,5	-	-	0,1
- zelden	19,1	5,4	2,6	3,7	4,8	11,8	6,0
- regelmatig	38,1	18,9	24,9	30,3	37,1	32,4	29,3
- vaak	39,1	54,1	51,8	45,7	50,0	52,9	48,4
- altijd	3,8	21,6	20,7	19,7	8,1	2,9	16,2
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,3</i>	<i>3,9</i>	<i>3,9</i>	<i>3,8</i>	<i>3,6</i>	<i>3,5</i>	<i>3,7</i>
Alle voor de cliënt directe naasten worden ondersteund en betrokken bij de zorg							
- nooit	-	-	-	-	-	-	-
- zelden	8,6	5,4	2,6	5,3	6,5	8,8	4,9
- regelmatig	39,1	16,2	19,0	23,9	43,6	32,4	25,6
- vaak	43,8	40,5	48,6	45,2	40,3	44,1	45,7
- altijd	8,6	37,8	29,9	25,5	9,7	14,7	23,7
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,5</i>	<i>4,1</i>	<i>4,1</i>	<i>3,9</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>3,9</i>
Cliënten krijgen palliatieve zorg van deskundige en evenwichtige zorgverleners							
- nooit	-	-	-	0,5	-	-	0,1
- zelden	2,9	5,4	1,3	2,7	-	8,8	2,3
- regelmatig	31,4	16,2	17,7	28,3	35,5	29,4	24,4
- vaak	54,3	46,0	52,9	37,4	51,6	38,2	48,0
- altijd	11,4	32,4	28,1	31,0	12,9	23,5	25,2
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,7</i>	<i>4,1</i>	<i>4,1</i>	<i>4,0</i>	<i>3,8</i>	<i>3,8</i>	<i>4,0</i>
Cliënten krijgen, indien nodig, passende extra ondersteuning en diensten.							
- nooit	1,0	-	0,3	1,1	-	-	0,5
- zelden	12,4	5,4	2,6	10,7	3,2	11,8	6,7
- regelmatig	33,3	29,7	17,4	24,6	43,6	29,4	24,9
- vaak	45,7	40,5	54,5	41,7	41,9	35,3	47,4
- altijd	7,6	24,3	25,2	21,9	11,3	23,5	20,5
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,5</i>	<i>3,8</i>	<i>4,0</i>	<i>3,7</i>	<i>3,6</i>	<i>3,7</i>	<i>3,8</i>

¹ 1 = nooit, 2 = zelden, 3 = regelmatig, 4 = vaak, 5 = altijd

Tabel 3.3 Vraag 9: Praat u met andere zorgverleners over wat zinnige zorg is in de palliatieve fase? (bijvoorbeeld 'moet alles wat kan?'), uitgesplitst naar werkomgeving (n=737, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- ja, regelmatig	75,5	86,5	79,4	80,9	74,2	76,5	79,0
- soms	23,6	13,5	20,0	18,1	22,6	23,5	20,1
- nee, nooit	0,9	-	0,7	1,1	3,2	-	1,0

Ervaringen met het Kwaliteitskader palliatieve zorg

Tabel 4.1 Vraag 10: Is er in uw organisatie beleid gericht op palliatieve zorg? Bijvoorbeeld blijkend uit een beleidsdocument of de aanwezigheid van en aandachtsvelder palliatieve zorg of palliatieve zorgconsulent?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=733, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- ja	91,5	78,4	81,6	78,8	56,5	67,7	79,4
- nee	3,8	5,4	7,4	12,0	27,4	11,8	9,8
- weet ik niet	4,7	16,2	11,0	9,2	16,1	20,6	10,8

Tabel 4.2 Vraag 11: Heeft u wel eens gehoord van het Kwaliteitskader Palliatieve Zorg?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=734, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- ja	62,3	62,2	78,7	67,6	56,5	58,8	69,9
- nee	37,7	37,8	21,3	32,4	43,5	41,2	30,1

Tabel 4.3 Vraag 12: Kent u de inhoud van het Kwaliteitskader Palliatieve Zorg?, uitgesplitst naar werkomgeving (alleen gevraagd aan respondenten die vraag11 met 'ja' beantwoordden, n=508, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- helemaal niet	7,7	8,7	6,2	5,7	11,4	10,0	6,9
- enigszins	49,2	43,5	47,5	39,0	45,7	30,0	44,7
- in redelijke mate	29,2	39,1	33,9	40,7	42,9	40,0	36,0
- in hoge mate	13,9	8,7	12,4	14,6	-	20,0	12,4

Tabel 4.4 Vraag 13: Is het Kwaliteitskader palliatieve zorg besproken binnen uw team of organisatie? Met 'besproken' bedoelen we dat er tijdens het teamoverleg of tijdens een ander overlegmoment binnen de organisatie aandacht is besteed aan de inhoud van het Kwaliteitskader, uitgesplitst naar werkomgeving (alleen gevraagd aan respondenten die vraag11 met 'ja' beantwoordden, n=507, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- ja	47,7	43,5	38,8	41,5	28,6	36,8	40,0
- nee	32,3	30,4	45,0	39,0	48,6	52,6	41,8
- weet ik niet	20,0	26,1	16,1	19,5	22,9	10,5	18,2

Tabel 4.5 Vraag 14: Vindt u het Kwaliteitskader palliatieve zorg een geschikte leidraad voor de zorg die u verleent aan mensen die palliatieve zorg nodig hebben?, uitgesplitst naar werkomgeving (alleen gevraagd aan respondenten die vraag11 met 'ja' beantwoordden, n=507, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- helemaal niet	-	-	-	-	-	-	-
- enigszins	13,9	17,4	7,4	9,8	14,3	10,5	9,9
- in redelijke mate	40,0	39,1	36,0	35,8	22,9	36,8	35,7
- in hoge mate	27,7	34,8	39,7	43,3	40,0	42,1	38,7
- weet ik niet	18,5	8,7	16,9	12,2	22,9	10,5	15,8

Tabel 4.6 Vraag 15: Vindt u dat het Kwaliteitskader palliatieve zorg bijdraagt aan een betere kwaliteit van de palliatieve zorg?, uitgesplitst naar werkomgeving (alleen gevraagd aan respondenten die vraag11 met 'ja' beantwoordden, n=508, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
helemaal niet	-	-	-	0,8	-	-	0,2
enigszins	12,3	17,4	10,7	9,8	14,3	20,0	11,6
in redelijke mate	40,0	34,8	31,0	29,3	17,1	35,0	31,1
in hoge mate	27,7	34,8	39,3	45,5	42,9	30,0	39,0
weet ik niet	20,0	13,0	19,0	14,6	25,7	15,0	18,1

Tabel 4.6 Vraag 17: Welke andere documenten gebruikt u als leidraad bij de zorg die u verleent aan mensen die palliatieve zorg nodig hebben? (meerdere antwoorden mogelijk), uitgesplitst naar werkomgeving, n=719, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
Landelijke richtlijnen over (aspecten van) palliatieve zorg	49,1	32,4	49,2	45,3	55,9	50,0	48,0
Een ander Kwaliteitskader (zoals Kwaliteitskade Wijkverpleging, Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg, Kwaliteitskader gehandicaptenzorg)	3,9	46,0	30,5	31,0	1,7	23,5	24,9
Begrippenkader palliatieve zorg (is een bijlage bij Kwaliteitskader palliatieve zorg)	7,8	13,5	16,1	13,3	15,3	20,6	14,2
Protocollen	82,5	62,2	72,1	77,9	44,1	64,7	71,9
Handreiking Palliatieve zorg thuis voor de wijkverpleging (van V&VN)	2,9	2,7	50,8	16,0	17,0	26,5	28,8
Documenten vanuit mijn eigen organisatie, zoals	29,1	29,7	16,4	19,9	11,9	26,5	19,9
Anders, namelijk	14,6	13,5	15,4	12,7	11,9	11,8	14,1
Geen van bovenstaande	4,9	8,1	5,3	5,0	18,6	11,8	6,7

Herkennen van een behoefte aan palliatieve zorg

Tabel 5.1 Vraag 18: Kent u de 'surprise question' voor het herkennen van een eventuele behoefte aan palliatieve zorg?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=722, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- nee, nooit van gehoord	53,4	62,2	43,9	53,0	38,7	55,9	48,6
- wel van gehoord, maar ik weet niet precies wat het inhoudt	9,7	16,2	15,7	23,8	19,4	2,9	16,6
- ja	36,9	21,6	40,3	23,2	41,9	41,2	34,8

Tabel 5.2 Vraag 19: Wilt u bij elke activiteit aangeven in welke mate u dit doet?, uitgesplitst naar werkomgeving (alleen gevraagd aan respondenten die vraag18 met 'ja' beantwoordden, n=250, percentages)

Als ik zorg bied dan ...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- stel ik mezelf de 'surprise question' als bij een cliënt de ziekte verergert, complicaties optreden, de cliënt slechter gaat functioneren of als de cliënt zelf aangeeft dat het niet goed gaat.							
- helemaal niet	2,6	-	2,5	-	7,7	-	2,4
- enigszins	13,2	-	8,2	11,9	7,7	7,1	9,2
- in redelijke mate	29,0	25,0	39,3	38,1	38,5	21,4	36,0
- in hoge mate	55,3	75,0	50,0	50,0	46,2	71,4	52,4
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,4</i>	<i>3,8</i>	<i>3,4</i>	<i>3,4</i>	<i>3,2</i>	<i>3,6</i>	<i>3,4</i>
- bespreek ik mijn antwoord op de surprise question met een centrale zorgverlener als het antwoord op die vraag is: 'Nee, dat zou me niet verbazen'. (met een centrale zorgverlener bedoelen we het belangrijkste aanspreekpunt voor de patiënt, naasten, en betrokken zorgverleners).							
- helemaal niet	10,5	-	5,7	-	8,0	-	5,2
- enigszins	21,1	-	13,8	21,4	4,0	14,3	14,8
- in redelijke mate	26,3	25,0	37,4	33,3	36,0	42,9	34,8
- in hoge mate	42,1	75,0	43,1	45,2	52,0	42,9	45,2
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,0</i>	<i>3,8</i>	<i>3,2</i>	<i>3,2</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,2</i>
- als nog niet bekend is wie de centrale zorgverlener is, dan bespreek ik mijn antwoord op de surprise question met het eigen team en met de behandelend arts.							
- helemaal niet	10,5	-	2,4	2,4	3,9	7,1	4,0
- enigszins	13,2	-	16,3	7,1	19,2	7,1	13,6
- in redelijke mate	29,0	12,5	30,1	40,5	11,5	21,4	28,7
- in hoge mate	47,4	87,5	51,2	50,0	65,4	64,3	53,8
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,1</i>	<i>3,9</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>3,4</i>	<i>3,4</i>	<i>3,3</i>

¹ 1 = helemaal niet, 2 = enigszins, 3 = in redelijke mate, 4 = in hoge mate

Tabel 5.3 Vraag 20: Wilt u bij elke activiteit aangeven in welke mate u dit doet?, uitgesplitst naar werkomgeving, n=707-710, percentages)

Als ik zorg bied dan ...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- pas ik het klinisch redeneren toe, zodat de zorg aansluit op de behoeften van de cliënt in de palliatieve fase en de betrokken naasten							
- helemaal niet	2,9	5,6	1,0	3,3	7,0	-	2,5
- enigszins	13,6	8,3	7,0	5,6	17,5	15,2	8,9
- in redelijke mate	39,8	41,7	37,5	39,4	40,4	45,5	39,2
- in hoge mate	43,7	44,4	54,5	51,7	35,1	39,4	49,4
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,2</i>	<i>3,3</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>	<i>3,0</i>	<i>3,2</i>	<i>3,4</i>
- signaleer ik tijdig en continu symptomen en problemen bij cliënten en bij betrokken naasten							
- helemaal niet	-	-	-	1,7	5,3	-	0,9
- enigszins	9,7	5,6	4,0	2,8	19,3	12,1	6,2
- in redelijke mate	46,6	44,4	31,9	31,1	42,1	45,5	35,9
- in hoge mate	43,7	50,0	64,1	64,4	33,3	42,4	57,0
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>	<i>3,0</i>	<i>3,3</i>	<i>3,5</i>
- gebruik ik erkende instrumenten voor het verhelderen van zorgbehoeften of daaraan gerelateerde symptomen							
- helemaal niet	11,7	2,8	7,7	8,4	26,3	9,1	9,8
- enigszins	31,1	25,0	18,7	18,4	28,1	24,2	21,8
- in redelijke mate	35,9	41,7	44,2	43,6	35,1	39,4	41,7
- in hoge mate	21,4	30,6	29,4	29,6	10,5	27,3	26,7
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,7</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>	<i>2,9</i>	<i>2,3</i>	<i>2,8</i>	<i>2,9</i>
- bespreek ik ook met de naasten welke problemen en/of knelpunten de naasten ervaren.							
- helemaal niet	2,9	5,6	0,7	3,3	-	3,0	2,0
- enigszins	13,6	8,3	6,0	7,2	21,1	12,1	9,0
- in redelijke mate	45,6	44,4	24,5	35,6	35,1	39,4	32,9
- in hoge mate	37,9	41,7	68,9	53,9	43,9	45,5	56,1
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,2</i>	<i>3,2</i>	<i>3,6</i>	<i>3,4</i>	<i>3,2</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>

¹ 1 = helemaal niet, 2 = enigszins, 3 = in redelijke mate, 4 = in hoge mate

Versterken van eigen regie van cliënten en naasten

Tabel 6.1 Vraag 21: Wilt u bij elke activiteit aangeven in welke mate u dit doet als er sprake is van palliatieve zorg?, uitgesplitst naar werkomgeving, n=685-693, percentages)

Als ik palliatieve zorg bied dan ...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- bespreek ik met de cliënt en/of naasten wat voor hen belangrijk is bij de zorg in de laatste levensfase							
- helemaal niet	3,1	-	1,0	1,7	-	-	1,3
- enigszins	8,3	2,9	4,1	4,6	8,9	3,1	5,1
- in redelijke mate	26,8	8,6	19,7	18,2	30,4	28,1	21,0
- in hoge mate	61,9	88,6	75,3	75,6	60,7	68,8	72,7
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,5</i>	<i>3,9</i>	<i>3,7</i>	<i>3,7</i>	<i>3,5</i>	<i>3,7</i>	<i>3,6</i>
- ben ik me ervan bewust en respecteer dat cliënten verschillen in opvattingen							
- helemaal niet	-	-	-	1,1	-	-	0,3
- enigszins	2,0	-	1,4	-	1,8	-	1,0
- in redelijke mate	30,6	17,1	13,6	13,6	23,2	16,1	17,1
- in hoge mate	67,4	82,9	85,1	85,3	75,0	83,9	81,7
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,7</i>	<i>3,8</i>	<i>3,8</i>	<i>3,8</i>	<i>3,7</i>	<i>3,8</i>	<i>3,8</i>
- ben ik me bewust van mijn eigen ideeën en gedachten over levensbekortende of levensverlengende behandelingen en bijkomende ethische vragen							
- helemaal niet	1,0	-	1,4	1,1	3,6	-	1,3
- enigszins	7,2	2,9	5,4	4,5	3,6	6,3	5,2
- in redelijke mate	33,0	40,0	29,6	26,4	33,9	28,1	30,1
- in hoge mate	58,8	57,1	63,1	68,0	58,9	65,6	63,4
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>
- stem ik mijn zorg af op de persoonlijke kennis, waarden, normen, wensen, behoeften en verwachtingen van de cliënt en die van hun naasten							
- helemaal niet	-	-	0,3	1,1	-	-	0,4
- enigszins	4,1	3,0	1,4	0,6	5,4	9,4	2,3
- in redelijke mate	35,1	21,2	22,4	17,1	35,7	31,3	24,2
- in hoge mate	60,8	75,8	75,9	81,3	58,9	59,4	73,0
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,6</i>	<i>3,7</i>	<i>3,7</i>	<i>3,8</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>	<i>3,7</i>
- streef ik ernaar dat de cliënt zorg krijgt van personen die de cliënt graag wil							
- helemaal niet	4,1	-	2,7	4,0	1,8	3,1	3,0
- enigszins	25,5	8,6	17,0	15,3	10,7	6,3	16,4
- in redelijke mate	36,7	37,1	46,6	45,5	44,6	46,9	44,3
- in hoge mate	33,7	54,3	33,7	35,2	42,9	43,8	36,3
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,0</i>	<i>3,5</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,1</i>

- tabel 6.1 gaat verder op de volgende pagina -

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- zorg ik ervoor dat de cliënt en naasten betrokken zijn bij het nemen van beslissingen over de palliatieve zorg (gezamenlijke besluitvorming)							
- helemaal niet	1,0	5,7	1,0	1,7	1,8	-	1,4
- enigszins	11,3	-	3,4	5,6	8,9	9,4	5,6
- in redelijke mate	33,0	28,6	21,4	19,7	28,6	21,9	23,5
- in hoge mate	54,6	65,7	74,2	73,0	60,7	68,8	69,4
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>	<i>3,7</i>	<i>3,6</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>
- stel ik me op de hoogte van eventuele wilsverklaringen van cliënten							
- helemaal niet	5,2	-	0,7	3,5	-	3,1	2,0
- enigszins	16,5	2,9	7,2	5,8	5,4	6,3	7,7
- in redelijke mate	32,0	8,6	22,5	23,6	25,0	18,8	23,4
- in hoge mate	46,4	88,6	69,6	67,2	69,6	71,9	66,8
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,2</i>	<i>3,9</i>	<i>3,6</i>	<i>3,5</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>	<i>3,6</i>
- stimuleer ik de cliënt om eventuele wilsverklaringen te bespreken met de behandelend arts							
- helemaal niet	4,1	8,6	1,4	6,3	-	3,2	3,4
- enigszins	21,7	14,3	5,8	11,4	1,8	6,5	9,6
- in redelijke mate	23,7	22,9	29,0	24,6	23,2	22,6	26,1
- in hoge mate	50,5	54,3	63,8	57,7	75,0	67,7	61,0
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,2</i>	<i>3,2</i>	<i>3,6</i>	<i>3,3</i>	<i>3,7</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>
- ondersteun ik cliënten en naasten naar behoefte bij levenseindebeslissingen, zoals over vocht en voeding toediening, antibiotica, reanimatie, uitzetten van ICD, palliatieve sedatie, euthanasie, orgaandonatie en bewust stoppen met eten en drinken							
- helemaal niet	8,3	5,9	1,0	1,1	18,2	6,5	3,9
- enigszins	11,3	5,9	12,3	10,2	20,0	16,1	12,1
- in redelijke mate	26,8	41,2	32,2	23,9	32,7	25,8	29,5
- in hoge mate	53,6	47,1	54,5	64,8	29,1	51,6	54,5
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>	<i>2,7</i>	<i>3,2</i>	<i>3,3</i>
- bespreek ik, na toestemming van de cliënt, eventuele wilsverklaringen met de centrale zorgverlener. (de centrale zorgverlener is het aanspreekpunt die de zorg coördineert ten behoeve van de continuïteit)							
- helemaal niet	19,8	5,7	8,8	11,4	5,4	3,1	10,3
- enigszins	15,6	5,7	11,6	10,8	7,1	6,3	11,0
- in redelijke mate	28,1	40,0	31,0	29,6	39,3	43,8	31,9
- in hoge mate	36,5	48,6	48,6	48,3	48,2	46,9	46,7
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,8</i>	<i>3,3</i>	<i>3,2</i>	<i>3,1</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,2</i>

- tabel 6.1 gaat verder op de volgende pagina -

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
bespreek ik, als nog niet bekend is wie de centrale zorgverlener is en na toestemming van de cliënt, de eventuele wilsverklaringen met de behandelend arts							
- helemaal niet	15,5	-	11,2	8,6	7,1	9,4	10,1
- enigszins	18,6	5,7	12,9	14,9	8,9	15,6	13,6
- in redelijke mate	36,1	51,4	35,6	29,7	37,5	43,8	35,5
- in hoge mate	29,9	42,9	40,3	46,9	46,4	31,3	40,7
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,8</i>	<i>3,4</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,2</i>	<i>3,0</i>	<i>3,1</i>

¹ 1 = helemaal niet, 2 = enigszins, 3 = in redelijke mate, 4 = in hoge mate

Voorwaarden voor goede palliatieve zorg

Tabel 7.1 Vraag 22: In hoeverre voldoet de palliatieve zorg voor uw cliënten aan de volgende voorwaarden?, uitgesplitst naar werkomgeving, n=679-683, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- elke cliënt heeft één centrale zorgverlener (aanspreekpunt), die de zorg coördineert ten behoeve van de continuïteit. Deze bespreekt regelmatig met de cliënt en betrokken naasten welke zorg nodig en mogelijk is, coördineert de zorg, doet de daarbij behorende verslaglegging en de overdracht van informatie							
- helemaal niet	15,6	-	3,1	5,7	5,8	15,6	6,2
- enigszins	31,3	11,8	9,6	18,3	19,2	18,8	16,2
- in redelijke mate	38,5	29,4	32,3	29,7	50,0	21,9	33,2
- in hoge mate	14,6	58,8	55,0	46,3	25,0	43,8	44,4
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,5</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>	<i>3,2</i>	<i>2,9</i>	<i>2,9</i>	<i>3,2</i>
- de palliatieve zorg verloopt cyclisch: de zorg wordt aangepast wanneer de cliënt dit wenst, de situatie van de cliënt verandert of de zorg na evaluatie moet worden bijgesteld							
- helemaal niet	1,0	2,9	-	1,7	2,0	3,1	1,0
- enigszins	20,6	5,9	3,1	7,4	11,8	3,1	7,5
- in redelijke mate	47,4	38,2	29,5	27,3	41,2	46,9	33,6
- in hoge mate	30,9	52,9	67,5	63,6	45,1	46,9	57,9
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,1</i>	<i>3,4</i>	<i>3,6</i>	<i>3,5</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>
- bij elke cliënt is er een interdisciplinair team dat samen met de cliënt en diens naasten betrokken is bij besluiten over de palliatieve zorg							
- helemaal niet	3,1	2,9	9,3	7,4	13,5	3,1	7,6
- enigszins	19,6	17,7	23,0	22,7	28,9	18,8	22,4
- in redelijke mate	50,5	29,4	46,9	27,8	42,3	28,1	40,4
- in hoge mate	26,8	50,0	20,9	42,1	15,4	50,0	29,6
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,0</i>	<i>3,3</i>	<i>2,8</i>	<i>3,0</i>	<i>2,6</i>	<i>3,3</i>	<i>2,9</i>
- elke cliënt en betrokken naasten zijn geïnformeerd over de rollen en competenties van de verschillende leden van het interdisciplinaire team rond de cliënt.							
- helemaal niet	7,2	5,9	5,5	5,7	7,7	9,4	6,2
- enigszins	33,0	17,7	26,5	24,0	32,7	21,9	26,6
- in redelijke mate	45,4	38,2	41,2	41,1	46,2	34,4	41,7
- in hoge mate	14,4	38,2	26,8	29,1	13,5	34,4	25,6
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,7</i>	<i>3,1</i>	<i>2,9</i>	<i>2,9</i>	<i>2,7</i>	<i>2,9</i>	<i>2,9</i>

- tabel 6.1 gaat verder op de volgende pagina -

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	overig	Tot
- de afspraken over de palliatieve zorg liggen vast in het individueel zorgplan dat toegankelijk is voor de cliënt zelf en voor alle betrokken zorgprofessionals, vrijwilligers en naasten aan wie de cliënt toestemming heeft verleend							
- helemaal niet	14,4	-	3,1	2,3	13,5	9,4	5,4
- enigszins	28,9	17,7	14,1	16,6	21,2	18,8	17,8
- in redelijke mate	40,2	41,2	27,9	24,0	40,4	31,3	30,4
- in hoge mate	16,5	41,2	54,8	57,1	25,0	40,6	46,3
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,6</i>	<i>3,2</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>2,8</i>	<i>3,0</i>	<i>3,2</i>
- het interdisciplinair team overlegt regelmatig over de palliatieve zorgbehoeften van cliënten en hun naasten en stemt onderling de zorg af							
- helemaal niet	4,1	-	7,9	7,4	7,7	6,3	6,7
- enigszins	21,7	11,8	19,9	19,4	28,9	21,9	20,4
- in redelijke mate	51,6	41,2	40,4	33,7	38,5	34,4	39,9
- in hoge mate	22,7	47,1	31,9	39,4	25,0	37,5	33,0
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>2,9</i>	<i>3,4</i>	<i>3,0</i>	<i>3,1</i>	<i>2,8</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>
- advies of ondersteuning door een in palliatieve zorg gespecialiseerde zorgverlener, gespecialiseerd team of een regionaal consultatieteam is mogelijk							
- helemaal niet	4,1	2,9	4,1	8,6	3,9	9,7	5,5
- enigszins	8,3	5,9	14,8	24,1	15,4	6,5	15,5
- in redelijke mate	34,0	44,1	28,5	32,2	40,4	41,9	32,6
- in hoge mate	53,6	47,1	52,6	35,1	40,4	41,9	46,5
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,4</i>	<i>3,4</i>	<i>3,3</i>	<i>2,9</i>	<i>3,2</i>	<i>3,2</i>	<i>3,2</i>
- cliënten en naasten krijgen uitleg als de gewenste zorg niet mogelijk is. Samen met de cliënt en naasten wordt naar alternatieven gezocht om een nieuwe keuze te maken							
- helemaal niet	-	-	1,4	2,3	3,9	6,3	1,8
- enigszins	22,7	14,7	5,5	8,0	9,6	25,0	10,3
- in redelijke mate	47,4	32,4	39,2	33,5	51,9	28,1	39,0
- in hoge mate	29,9	52,9	54,0	56,3	34,6	40,6	49,0
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,1</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>	<i>3,2</i>	<i>3,0</i>	<i>3,4</i>
- we beschikken over erkende methoden of zorgpaden bij proactieve zorgplanning (zoals Zorgpad stervensfase)							
- helemaal niet	3,1	8,8	9,7	13,6	23,1	15,6	11,1
- enigszins	16,7	17,7	23,5	16,5	26,9	25,0	20,8
- in redelijke mate	31,3	41,2	32,5	25,0	36,5	31,3	31,1
- in hoge mate	49,0	32,4	34,3	44,9	13,5	28,1	37,1
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,3</i>	<i>3,0</i>	<i>2,9</i>	<i>3,0</i>	<i>2,4</i>	<i>2,7</i>	<i>2,9</i>

¹ 1 = helemaal niet, 2 = enigszins, 3 = in redelijke mate, 4 = in hoge mate

Ervaren competenties

Tabel 8.1 Vraag 23: In hoeverre voelt u zich vakbekwaam in het bieden van palliatieve zorg?,
uitgesplitst naar werkomgeving (n=681, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	ove-	Tot
						rig	
helemaal niet	-	-	-	0,6	7,8	6,3	1,0
enigszins	15,3	17,7	8,9	6,3	31,4	9,4	11,3
in redelijke mate	50,0	64,7	48,5	50,9	41,2	46,9	49,5
in hoge mate	34,7	17,7	42,6	42,3	19,6	37,5	38,2
<i>Gemiddelde¹</i>	<i>3,2</i>	<i>3,0</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>2,7</i>	<i>3,2</i>	<i>3,2</i>

¹ 1 = helemaal niet, 2 = enigszins, 3 in redelijke mate, 4 = in hoge mate

Tabel 8.2 Vraag 24: Bij het bieden van palliatieve zorg voel ik me competent in, uitgesplitst naar domeinen van palliatieve zorg, uitgesplitst naar werkomgeving (n=677-680, percentages in hoge mate competent en gemiddelden)

Bij de meerderheid heb ik...	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	ove-	Tot rig
Domein: fysieke dimensie							
- bieden van lichamelijke zorg en de omgang met veel voorkomende lichamelijke symptomen	63,9	55,9	71,5	74,9	13,7	46,9	65,0
Domein: psychische dimensie							
- omgaan met psychische klachten (zoals somberheid en angst)	29,9	44,1	35,9	49,1	30,0	67,7	39,9
Domein: sociale dimensie							
- aandacht geven aan het sociale functioneren van cliënt en diens naasten (zoals veranderende rollen, communicatie met familie en vrienden, eventuele financiële zorgen, nog te behalen wensen en doelen)	24,7	32,4	40,0	45,7	23,5	50,0	38,1
Domein: spirituele dimensie							
- aandacht geven aan spiritualiteit bij patiënt en diens naasten (religieuze, zingevings- en existentiële vragen)	24,7	26,5	27,5	32,4	15,7	46,9	28,3
Domein: kernwaarden en principes							
- samenwerken met cliënten, betrokken naasten, zorgprofessionals en vrijwilligers	55,1	58,8	64,6	67,8	47,1	65,6	62,5
- bevorderen van de eigen regie van cliënten en naasten	29,9	50,0	59,8	62,6	43,1	65,6	54,8
- herkennen van de fysieke, psychische, sociale en lichamelijke zorgbehoeften van cliënten en naasten	47,4	55,9	58,8	60,0	27,5	54,8	54,8
- reflecteren op eigen houding en handelen en oog hebben voor persoonlijke balans	45,4	57,6	52,6	48,6	35,3	56,3	49,6
Domein: structuur en proces							
- proactieve zorgplanning (vooruitdenken, plannen en organiseren van de zorg)	37,1	44,1	55,7	57,8	41,2	54,8	51,9
- praten over beslissingen rondom het levenseinde	33,3	35,3	49,8	54,6	31,7	58,1	47,0
Domein: stervensfase							
- zorg bieden in de stervensfase	63,9	50,0	70,5	77,6	23,5	51,7	66,0
Domein: verlies en rouw							
- aandacht schenken aan verlies en rouw	45,8	50,0	59,7	63,2	41,2	54,8	56,5
Domein: cultuur							
- praten met een cliënt over het levenseinde en de benodigde zorg, rekening houdend met verschillen in communicatiestijl, gezondheidsvaardigheden en culturele of religieuze achtergrond	39,2	38,2	50,7	50,3	35,3	59,4	47,6
Domein: ethisch en juridisch							
- herkennen en bespreken van morele dilemma's en ethische kwesties	42,3	44,1	38,8	39,7	22,0	46,9	38,9
Gemiddeld aantal items hoog competent	5,8	6,4	7,3	7,8	4,3	7,7	7,0

Tabel 8.3 Vraag 25: Wilt u verder geschoold worden in palliatieve zorg?, uitgesplitst naar werkomgeving (n=673, percentages)

	ZKH	VGZ	WV	IO	HA	ove-	Tot rig
- ja	55,2	66,7	68,8	62,1	72,5	51,6	64,5
- nee	44,8	33,3	31,2	37,9	25,5	48,4	35,5

Tabel 8.3 Vraag 25: De competenties waarin degenen het liefst¹ geschoold willen worden, gepresenteerd over degenen die verder scholing wensen (n=428, percentages)

	%
Domein: fysieke dimensie	
- bieden van lichamelijke zorg en de omgang met veel voorkomende lichamelijke symptomen	9,4
Domein: psychische dimensie	
- omgaan met psychische klachten (zoals somberheid en angst)	38,3
Domein: sociale dimensie	
- aandacht geven aan het sociale functioneren van cliënt en diens naasten (zoals veranderende rollen, communicatie met familie en vrienden, eventuele financiële zorgen, nog te behalen wensen en doelen)	22,9
Domein: spirituele dimensie	
- aandacht geven aan spiritualiteit bij patiënt en diens naasten (religieuze, zingeving- en existentiële vragen)	26,4
Domein: kernwaarden en principes	
- samenwerken met cliënten, betrokken naasten, zorgprofessionals en vrijwilligers	10,3
- bevorderen van de eigen regie van cliënten en naasten	10,3
- herkennen van de fysieke, psychische, sociale en lichamelijke zorgbehoeften van cliënten en naasten	20,3
- reflecteren op eigen houding en handelen en oog hebben voor persoonlijke balans	18,0
Domein: structuur en proces	
- proactieve zorgplanning (vooruitdenken, plannen en organiseren van de zorg)	21,0
- praten over beslissingen rondom het levenseinde	17,3
Domein: stervensfase	
- zorg bieden in de stervensfase	11,7
Domein: verlies en rouw	
- aandacht schenken aan verlies en rouw	14,3
Domein: cultuur	
- praten met een cliënt over het levenseinde en de benodigde zorg, rekening houdend met verschillen in communicatiestijl, gezondheidsvaardigheden en culturele of religieuze achtergrond	27,1
Domein: ethisch en juridisch	
- herkennen en bespreken van morele dilemma's en ethische kwesties	34,6

¹ alleen de competenties waarbij in vraag 24 de respondent aangaf deze helemaal niet, enigszins of redelijk te beheersen konden worden aangekruist. De respondent kon maximaal 5 competenties aankruisen.